

Nationalpark Kongernes Nordsjælland

Nationalpark Kongernes Nordsjælland er med sine 263 km² den næststørste nationalpark i Danmark

Nationalparken er udpeget som den femte danske nationalpark på grund af områdets unikke natur-, landskabs- og kulturhistoriske værdier

Der findes mange forskellige typer natur i nationalparken med dens søer, skove, strandenge, klitarealer, kalkoverdrev og moser mm.

Mere end 70 % af nationalparken udgøres af Natura 2000-områder – altså områder udpeget for at beskytte truede, sjældne eller karakteristiske dyre- og plantearter og naturtyper

Nationalparken rummer to UNESCO verdensarvssteder: Kronborg og Parforcejagtlandskabet i Nordsjælland

Gribskov, én af Danmarks største skove, og landets to største søer, Arresø og Esrum Sø, er en del af nationalparken

Fra øst til vest ses spor af kirke- og kongemagt i form af slotte, klostre og borgruiner

Esrum Kloster & Møllegård

Esrum Kloster & Møllegård er en kulturhistorisk oplevelsesattraktion i hjertet af Nationalpark Kongernes Nordsjælland.

Klostret blev grundlagt som Cistercienserkloster omkring år 1151 og i de følgende århundreder var klosteret et af nordens mest betydningsfulde og indflydelsesrige klostre, der ejede store dele af jorden i Nordsjælland.

I dag byder Esrum Kloster & Møllegård på en bred vifte af oplevelser lige fra udstillinger, en blomstrende klosterhave, naturlegeplads, cafe, butik og et sprudlende aktivitetsprogram med små og store events.

Venlig vandring

Naturen i Nationalpark Kongernes Nordsjælland byder på mange fine oplevelser for os mennesker, men naturen er også levested for mange dyr og planter.

Naturen er på én og samme tid inspirerende, uundværlig og uerstattelig, og det er derfor vi skal passe godt på den.

Hensyn til naturen og til andre, der opholder sig i naturen, gavner os alle.

Her er nogle enkle råd, til alle os, der færdes i naturen:

Vi hilser på dem, vi møder, og viser hensyn

Vi efterlader kun fodspor og tager kun minder med hjem

Vi har altid hunden i snor, så den ikke forstyrrer fugle og andet dyreliv unødigt

Vi gør vores bedste for ikke at forstyrre fugle og andre dyr, og vi lader planter stå, så andre kan nyde dem

Vi undgår så vidt muligt at forstyrre naturen mellem solnedgang og solopgang

Vi holder os til de autoriserede veje og skiltede stier

Vandreroute ved Esrum Kloster & Møllegård

Foto: Marianne Lund Ujvári

ESRUM
KLOSTER & MØLLEGÅRD

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

NATIONALPARK
KONGERNES NORDSJÆLLAND

Nationalpark Kongernes Nordsjælland
Klostergade 12, 3230 Græsted
Tlf. 72 54 30 30 / knsj@danmarksnationalparker.dk

Denne smukke vandrerute omkring ESRUM går forbi klosteret, gennem skoven, ned over de langstrakte enge til bredden af ESRUM sø og tilbage igen. En rundtur på ca. 4 km.

Følg de tre tematiske spor med fortællinger om naturen, landskabet og de mennesker, der har levet her. Hvert spor har fem nedslag på ruten. Her kan du stoppe op, få en fortælling og en måske en oplevelse med hjem.

Ruten er mærket med grønne pile i en hvid cirkel. Turen er egnet for både børn og voksne.

- STIER
- VEJE
- VANDLØB
- TRÆER
- VAND
- BYGNINGER

Mange af de dyr, der lever i nationalparken, kan vi ikke se. Enten fordi de er sky, de er aktive om natten, eller de er godt kamufleret. Ved at bevare og skabe en mangfoldig natur, kan vi også passe på dyrene og sikre, at de har de nødvendige levesteder.

1 De stendiger, der mange steder omhegner skove i Danmark, er bygget i starten af 1800-tallet. Det skulle holde kreaturerne ude af skoven. Stendigerne er beskyttede som fortidsminder, men de er også beskyttede, fordi de er vigtige levesteder for mange krybdyr, insekter og pattedyr. Lækatten, som er et af vores mindste rovdyr i Danmark, bygger gerne deres rede i stendiger.

Vidste du at lækatten også kaldes for hermelin? Fordi dens hvide vinterdragt gennem masser af år er blevet brugt til pelse - tænk bare på kongernes prægtige røde kåber med kanter og for af hvidt hermelinsskind.

2 I de gamle egetræer kan man flere steder finde spor efter flagspætten som lever af de insekter, den finder i det døde ved. Flagspætten er svær at se, da den ofte flyver hurtigt og i stor højde, men man kan høre den. Flagspætten bruger næbbet til at finde føde med, men næbbet bruges også til at tromme på træstammerne for at lokke hunner til eller signalere territorie.

Vidste du at flagspættens næb kan tromme med 20 slag i sekundet?

3 På engen kan man være heldig at se farverige sommerfugle flyve rundt fra plante til plante. Nældens takvinge lægger æg på brændenælde, som dens larver spiser af. Engen giver liv til mange forskellige arter af insekter og er også et godt og rigt spisekammer for fugle og andre insektspisende dyr.

Vidste du at vi i Danmark har 75 arter af dagsommerfugle? Desværre er dette tal i tilbagegang, da deres levesteder forsvinder.

4 Rødrygget tornskade yngler i åbne områder med enkeltstående buske og træer. Den fanger sin føde, som oftest består af store insekter, som den spider på tjørn eller andre stikkende buske. Rødrygget tornskade kan godt opføre sig aggressivt og jager de andre fugle.

Vidste du at rødrygget tornskade kommer flyvende helt fra det sydlige Afrika hvert forår?

5 Esrum Sø er et af de få steder i landet, hvor hvinanden yngler. Hvinanden er en flot andefugl og især hannen er meget karakteristisk med sin hvid-sort fjerdragt. Hvinanden har fået navn efter den hvinende lyd, som hannens vinger frembringer under flugten.

Vidste du at hvinanden bygger rede i hule træer? Når ællingerne skal forlade reden kaster de sig frygtløst ud fra stor højde.

Foto: Molslaboratoriet

Foto: Bjarne Manstrup

Vand har til alle tider præget landskabet omkring Esrum. Vandets veje gennem området har ændret sig flere gange i historien; nogle gange helt af sig selv; andre gange har munke og konger lagt et stort arbejde i at styre vandets forløb og udnytte dets kraft. Vand er på en gang fuld af kraft og grundstenen for alt liv. Derfor har det også en særlig rituel og religiøs betydning i de fleste kulturer.

1 Esrum vandmølle

Esrum gennemstrømmes af Esrum å, som strækker sig fra søen i syd til havet i nord. Vandet i åen har en kraft, som både munke og konger udnyttede. Den mølle vi ser i dag er blot én ud af flere møller, som har ligget her. Munkenes mølle lå midt ude på engen. Chr. IV flyttede møllens placering og iværksatte et kæmpe gravearbejde, der omlagde Esrum å, for at udnytte vandkraften bedre.

Hvis du går ind i møllen kan du se og høre åens enorme vandkraft.

2 Daniels kilde

Kilden her er opkaldt efter munken Daniel, som ifølge sagnet blev helbredt af kildens vand. Hellige kilder var populære valfartssteder i middelalderen. Kilderne sprang ofte frem på foranledning af en helgen eller et mirakel, og tiltrak syge og pilgrimme i hobetal. Derfor var en hellig kilde en god indtægtskilde for et kloster.

Mærk det kølige vand fra kilden.

3 Engene ved Esrum sø

Esrum sø forsyner hele området med vand. Fra søen strækker sig et fladt engområde, hvor Esrum å løber igennem, på sin vej mod havet. Hvis vandet selv fik lov at bestemme, ville det hele tiden skære nye linjer gennem landskabet. Men mennesker har lagt sten langs brinkerne, så nu holder den sig på samme sted. Søen har også ændret sig gennem tiderne. Engang strakte den sig meget længere op mod klosteret.

Forestil dig at mennesket ikke havde tæmmet vandet, og åen snoede sig ud over hele engen.

4 Esrum brændekanal

I dag er vandet næsten tørret ud, og det er svært at se, at denne menneskeskabte kanal engang var en vandvej. Kanalen skar sig gennem landskabet og transporterede tømmer fra Gribskov ud til kysten, så det kunne skibes videre. På hver side af kanalen gik heste og trak de flade pramme med tømmeret. Da jernbanen afløste vandvejene, blev brændekanalene et yndet udflugtsmål for det bedre borgerskab, som hyggede sig med picnics på prammene.

Hvad tænker du? Lyder det ikke fortryllende med en picnic på en flodpram i Esrum brændekanal?

5 Munkenes vandmølle

Omtrent her lå klosterets vandmølle i middelalderen. Møllen malede korn til klosterets forråds-kamre. I dag er her intet rindende vand. Åen blev omlagt af Chr. IV, så i stedet for at løbe hen over engen, løber den nu ind ved Møllegården. Men der er stadig tydelige spor i landskabet fra den dæmning, der dæmmede vandet op i mølledammen her.

Forestil dig, hvordan åen tidligere har løbet i lavningen fra møllen, over engen og forbi klostret.

Esrum Kloster er det største bygningskompleks, der nogensinde er bygget i Gribskov. Det religiøse og politisk magtfulde kloster har sat et kolossalt aftryk i landskabet med det vældige klosterkompleks, munkenes banebrydende have- og landbrug og mølledrift. I dag er der kun bevaret et enkelt fragment af bygningsmassen, men sporene efter munkene er stadig tydelige ude i landskabet.

1 Esrum Kloster

I middelalderen var området omkring Esrum en afsides ådal med skov og enge. Det ideelle sted at anlægge et cistercienserkloster. Her kunne munkene leve i ro og fred og samtidig drive klosteret som et herrekloster, en slags herregård for munke.

Vidste du, at Esrum Kloster via donationer var Nordsjællands største jordbesidder?

2 Den rige muld i Esrum

Jorden omkring Esrum er god landbrugsjord, og munkene var selvforsynende med egne kål- og urtehaver, fåre- og hestehold, dambrug og abildgård. De hentede både viden, nye dyrkningsmetoder, planter og redskaber med fra deres unikke netværk med andre klostre spredt ud over hele Europa.

Vidste du, at Esrum Klosters avlsgårde var den tids landbrugsskoler i 1200-tallet?

3 Munkenes sø

I middelalderen havde Esrum Kloster eneret til fiskeriet i Esrum sø, og munkenes ordensregler forbød dem at spise kød fra firbenede dyr. En stor del af middelalderens basiskost kom fra saltede fisk fra havet, men munkene foretrak friske ferskvandsfisk som ål, skaller, gedder og aborrer.

Vidste du, at fisk fra Esrum sø efter reformationen var forbeholdt hoffet, og fiskeriet blev styret med hård hånd af kongelige fiskemestre?

4 Klostermuren

Du står på kanten af Esrum Klosters område, som i middelalderen var omgivet af en lang mur. Klostermuren skærmede klosteret fra verdens larm, og markerede klosterets fysiske og åndelige rum. Indenfor muren var mottoet Bed og Arbejd, og de vigtigste regler var fattigdom, lydighed og kyskhed.

Klostermuren i Esrum er ikke bevaret, men man mener, at den lå langs ådalens sider.

Vidste du, at munkene ikke måtte forlade klosterets område uden tilladelse?

5 Teglovne

Området omkring Esrum er fuldt af spor fra tidligere tider, og her ved naturlegepladsen er der fundet rester af en stor teglovn. Munkene var blandt de første til at brænde tegl. De fremstillede mursten, tagsten og gulvsten. De fleste blev brugt til klosteret egne byggerier, de overskydende blev solgt. Munkene havde også mange andre værksteder som fx smedje og klokkestøberi.

Vidste du, at mursten i middelalderen kun blev brugt til fornemme bygninger som slotte, borge og klostre?

